

УДК 94(73:5-12)«20»

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-1-4>

Інна ПІДБЕРЕЗНИХ,
 orcid.org/0000-0001-9906-4327
 кандидат історичних наук, доцент,
 доцент кафедри історії

Чорноморського національного університету імені Петра Могили
 (Миколаїв, Україна) innaevgenievna2017@gmail.com

ПОЛІТИКА АДМІНІСТРАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА США ДЖО БАЙДЕНА ЩОДО КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ

У статті досліджено основні принципи та концептуальні підходи Джо Байдена щодо формування зовнішньо-політичного курсу країн Південно-Східної Азії. Розглянуто варіанти стратегії нової адміністрації Вашингтону та перспективи відносин Сполучених Штатів з країнами Південно-Східної Азії. Проаналізовано як змінювалася політична позиція США щодо Азійсько-Тихоокеанського регіону президентською адміністрацією Барака Обами та Дональда Трампа. Стаття базується на монографіях та статтях провідних американських та азійських дипломатів, аналітиків, практиків (К. Кемпбелл, Р. Доши, Дж. Курланцік, С. Чоудхурі, Б. Нельсон, Дж. Брендон, М. Ватікіотіс). Надано оцінку «політики стримування» як оборонних стратегій національної безпеки, що передбачає поступки у намаганні змінити агресивні вимоги потенційного опонента. Стаття має на меті довести, що першим та найбільш важливим аспектом взаємодії адміністрації США Байдена з Південно-Східною Азією має бути співпраця з АСЕАН, необхідність регулюючої ролі держави в ринковій економіці Індо-Тихоокеанського регіону, щоб захистити та зміцнити комерційний успіх, досягнутий американськими кампаніями у цьому регіоні. Білий дім розробляє нову Індо-Тихоокеанську економічну основу для вирішення таких пріоритетних завдань, як стійкість ланцюжка постачання, декарбонізація, цифрові технології та права працівників. Істотні та дієві ініціативи у цих галузях необхідні, щоб Рамкова програма сприймалася всерйоз та завойовувала підтримку. Оцінюючи політику США в Індо-Тихоокеанському регіоні у 2021 році, адміністрація президента Джо Байдена підтримувала відновлення альянсів та партнерських відносин. Завдяки особистим та віртуальним зустрічам, Джо Байден активізував дипломатичну взаємодію, відстоював демократичні цінності, зміцнював відносини у сфері безпеки та створював нові творчі механізми для вирішення спільних проблем. Наступне завдання – досягти відчутних результатів, які допоможуть зробити Індо-Тихоокеанський регіон у 2022 році стабільнішим, процвітаючим, демократичним.

Ключові слова: Барак Обама, Джо Байден, Дональд Трамп, Китайська Народна Республіка (КНР), зовнішня політика, Південно-Східна Азія, суперництво, Сполучені Штати Америки (США), регіональне лідерство.

Inna PIDBEREZNYKH,
 orcid.org/0000-0001-9906-4327

PhD in History,
 Senior Lecturer at the Department of History
 Petro Mohyla Black Sea National University
 (Mykolaiv, Ukraine) innaevgenievna2017@gmail.com

POLICY OF THE US PRESIDENTIAL JOE BIDEN'S ADMINISTRATION IN THE COUNTRIES OF SOUTH-EAST ASIA

The article explores the basic principles and conceptual approaches of Joe Biden in shaping the foreign policy of the countries of Southeast Asia. Options for the strategy of the new administration of Washington and the prospects for relations between the United States and the countries of Southeast Asia are considered. It is analyzed how the US political position in the Asia-Pacific region has changed during the presidential administrations of Barack Obama and Donald Trump. The article is based on monographs and articles by leading American and Asian diplomats, analysts and practitioners (K. Campbell, R. Doshi, J. Kurlantzick, S. Choudhury, N. Brad, J. Brandon, M. Vatikiotis). An assessment is given of the "deterrence policy" as a national security defense strategy that provides for concessions in an attempt to change the aggressive demands of a potential opponent. The article aims to prove that the first and most important aspect of the Biden administration's interaction with Southeast Asia is cooperation with ASEAN, the need for a regulatory role of the state in the market economy of the Indo-Pacific region to protect and strengthen the commercial success achieved by American campaigns. The White House is developing a new Indo-Pacific economic framework to address priorities such as supply chain resilience, decarbonization, digital technologies, and workers' rights. Substantial and actionable initiatives in these areas are needed if the Framework is to be taken seriously and win support. Assessing U.S. Indo-Pacific Policy in 2021, U.S. President Joe Biden's Administration Supports Renewal of Alliances and Partnerships. Through face-to-face and virtual meetings, he has stepped up diplomatic

engagement, defended democratic values, strengthened security relations and created creative new mechanisms to solve common problems. The next challenge is to achieve tangible results that will help make the Indo-Pacific region more stable, prosperous, and democratic in 2022.

Key words: *Barack Obama, Joe Biden, Donald Trump, People's Republic of China (PRC), foreign policy, Southeast Asia, rivalry, United States of America (USA), regional leadership.*

Постановка проблеми. Південно-Східна Азія (ПСА) та Азійсько-Тихоокеанський регіон (АТР), особливо Південно-Китайське море є головними пріоритетами зовнішньої політики США. Це арена для суперництва великих держав між Сполученими Штатами та Китайською Народною Республікою (КНР). У глобальному масштабі, з точки зору обороноздатності, Сполучені Штати як і раніше випереджають КНР, які у свою чергу, мають більше важелів впливу у Південно-Китайському морі.

Аналіз досліджень. Зовнішню політику адміністрації Джо Байдена в АТР, проблеми системи безпеки, торгівлі, економіки, інфраструктури, зміни клімату, вплив COVID-19 на перспективи регіону окреслено ученими, аналітиками та практиками, зокрема Н. Бред (Brad, 2020), Дж. Курланцік (Kurlantzick, 2020), Дж. Брендон (Brandon, 2021), С. Чоудхурі (Choudhury, 2021). Дослідження в контексті зростаючого суперництва між США та КНР проводяться К. Кемпбеллом та Р. Доши (Campbell & Doshi, 2021). Дотичним до дослідження є праця М. Ватикіотіса (Vatikiotis). Водночас підкреслюємо, що історія сьогодення викликає необхідність сконцентрувати увагу на вивченні саме цього напрямку зовнішньої політики адміністрації Джо Байдена та окреслення подальших векторів співпраці.

Мета статті – проаналізувати основні принципи та концептуальні підходи адміністрації президента США Джо Байдена щодо формування зовнішньополітичного курсу країн Південно-Східної Азії.

Виклад основного матеріалу. 20 січня 2021 року Джо Байден був приведений до присяги в якості 46-го президента США. В інавгураційній промові Джо Байден щодо зовнішньої політики відзначив: «Ми відновимо наші союзи та знову будемо взаємодіяти зі світом» (The Power of America's Example: the Biden Plan for Leading the Democratic World to Meet the Challenges of the 21st Century). Президент виклав своє бачення зовнішньої політики Сполучених Штатів, спрямоване на відновлення гідного керівництва на світовій арені, стверджуючи, що демократія – це корінь американського суспільства, джерело американської сили, оновлення, що зміцнює та підсилює американське лідерство. Бачення президентом

зовнішньої політики США в значній мірі ґрунтується на переконанні того, що багато проблем, з якими США стикаються, такі як зміна клімату, тероризм, запобігання та розв'язання проблем викорінення хвороб, вимагають спільної роботи з іншими державами та міжнародними організаціями (Nelson, 2020). Джо Байдена передбачає дружню та обнадійливу міжнародну присутність в регіоні ПСА. Він давній політик, вісім років працював віце-президентом США в роки правління Барака Обами, коли Америка приділяла пріоритетну увагу зміцненню своїх позицій в ПСА та поліпшенню відносин з Асоціацією держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Поступовий перехід до біполярного світу, в якому Сполучені Штати та КНР є наддержавами, являє собою структурне зрушення в глобальній політиці, на який не впливає вибір нового президента США. Біполярність важлива у багатьох відношеннях, має вплив на політику, дипломатію, економіку та питання безпеки, в тому числі держав ПСА.

Реакція азійських країн на присягу нового президента наддержави, яка після закінчення Другої світової війни час від часу проявляла надмірну схильність до втручання в справи інших країн в якості лідера «вільного світу», була неоднозначною. Країни АСЕАН вітали Джо Байдена з новою надією на взаємодію з країною після багатьох років помітної відсутності лідерства США в регіоні. Міністр закордонних справ Брунею-Даруссаламу Еріван Юсоф, голова АСЕАН (2021 р.), прокоментував, що міністри закордонних справ країн-членів блоку сподіваються на співпрацю з адміністрацією Байдена для зміцнення їх стратегічного партнерства заради миру, безпеки, стабільності та процвітання в регіоні. Періодичне видання «Global Times» написало: «Якщо США та Китай зосередяться на тому, щоб робити свої справи добре та припинять боротьбу один з одним, дві країни будуть рухатися вперед на основі своїх існуючих основ» (Takahashi, 2021). Роберт Дейлі, експерт Центру Вільсона прогнозував, що Китай вважає, що його період стратегічних можливостей не закінчився і він може домогтися подальших успіхів при адміністрації Байдена. Впевненість Китаю заснована на його недавньому успіху в задоволенні територіальних претензій, відновленні після COVID-19 та поверненні економіки в нормальне русло. Джо Байден дав

зрозуміти, що його головною метою буде національне відновлення (Asia's Expectations for the Biden Administration, 2020). Згідно зі звітом, опублікованим у лютому 2021 року сингапурським аналітичним центром ISEAS-Yusof Ishak Institute, довіра ПСА до Сполучених Штатів виросла після перемоги Джо Байдена на президентських виборах (Kaisheng, 2021). Британська кампанія Economist Intelligence Unit прогнозувала, що обраний президент Джо Байден поглибить зв'язок Сполучених Штатів в сфері безпеки з ПСА та відновить участь на високому рівні в регіональних форумах на тлі триваючої напруженості в Південно-Китайському морі. Геополітична конкуренція з Китаєм буде як і раніше визначати регіональну стратегію США, як це було з адміністраціями Дональда Трампа та Барака Обами. Це підштовхне Сполучені Штати до зусиль щодо поглиблення співпраці в області безпеки з країнами регіону та при більш інтернаціоналістичному підході адміністрації Байдена, до відновлення взаємодії на високому рівні з регіональними форумами, включаючи АСЕАН. У найближчі роки очікується, що США будуть зміцнювати зв'язки в сфері безпеки з країнами, які беруть участь в територіальних суперечках з Китаєм в Південно-Китайському морі, особливо з В'єтнамом, а також з регіональними державами, такими як Індонезія, які зберігають нейтральну позицію (US policy towards South-east Asia under Biden, 2020).

З кожною новою президентською адміністрацією політична позиція США щодо АТР змінювалася, хоча багато проблем залишалися невирішеними. Екс-президент Барак Обама, зробив своїм пріоритетом регулярне відвідування найгучніших самітів ПСА, за винятком декількох випадків, коли гострі внутрішні кризові ситуації не дозволяли йому подорожувати. Спочатку Дональд Трамп продовжив цю політику, зробивши тривалу поїздку до Східної Азії протягом першого року свого перебування на посаді, щоб відвідати ключові регіональні зустрічі, але делегації Вашингтону на наступних зустрічах очолювалися чиновниками нижчого рівня, образивши деяких лідерів ПСА (Kurlantzick, 2020). Зовнішня політика Барака Обами була підкреслена «відновленням балансу в Азії». У промові президента перед австралійським парламентом у листопаді 2011 року, через три роки після першого президентського терміну, проголошувалось, що США є «тихоокеанською країною» і фокус зовнішньої політики буде переноситись з Близького Сходу на Азію. Новий підхід був спрямований на відновлення лідерства Сполучених Штатів в регіоні та стримування з військової точки зору.

Відносини між США та КНР значно погіршилися при адміністрації Трампа, оскільки дві наддержави вели торговельну війну та змагалися за технологічну перевагу. Дональд Трамп переміг на виборах в 2016 році, виступаючи проти багатосторонніх торговельних угод, зокрема Транстихоокеанське партнерство (ТТП). Згодом він зосередився в першу чергу на двосторонніх торговельних угодах, хоча країни Східної Азії просувалися вперед з великими регіональними угодами, такими як Транстихоокеанське партнерство (ТТП) та Всебічне регіональне економічне партнерство (ВРЕП). У деяких випадках Сполучені Штати намагалися заохотити країни на свою сторону проти Китаю. В 2017 році Дональд Трамп підписав указ щодо виходу США з торговельної угоди про Транстихоокеанське партнерство (ТТП). Решта 11 країн ТТП продовжили переговори по Пакту та у 2018 році підписали Всеосяжну прогресивну угоду про транстихоокеанське партнерство (СРТПР). ТТП була способом закріпити присутність Сполучених Штатів в Східній Азії, щоб гарантувати, що в цьому регіоні не буде домінувати Китай. У 2020 році в Ханой було підписано Угоду про створення Всебічного регіонального економічного партнерства (ВРЕП), яка охопила 10 держав-членів АСЕАН та 5 держав, з якими у АСЕАН вже підписані угоди про вільну торгівлю (Австралія, КНР, Нова Зеландія, Республіка Корея та Японія). Угода про «зону вільної торгівлі плюс» («ЗВТ +») стала найбільшим торговим блоком у світі, який охопив ринок з населенням 2,2 мільярди осіб та обсягом світового виробництва на 26,2 трильйона доларів. Таким чином, Сполучені Штати не брали участь ні в одній з великих торговельних угод за участю більшості провідних економік Азії, за винятком Індії (Choudhury, 2021).

Південно-Східна Азія – це регіон, в якому підхід адміністрації Байдена може не так сильно відрізнятися від підходу його попередника, як в деяких інших регіонах, таких як Європа, де відмінності між президентом, котрі зневажають НАТО, і адміністрацією віце-президента будуть різкими. У той же час адміністрація Байдена, ймовірно, усвідомлює, що для того, щоб дотримуватися жорсткого підходу до Китаю, Сполучені Штати не можуть дозволити собі відчувати критично важливих партнерів у ПСА, як це зробила адміністрація Трампа. Він також, ймовірно, буде реінвестувати в деякі ослаблені області впливу США, від дипломатії до зосередження уваги на нетрадиційну безпеку, що буде до вподоби державам ПСА (Kurlantzick, 2020).

У ході переговорів 27 січня 2021 року з міністрами закордонних справ Таїланду і Філіппін Держсекретар Ентоні Дж. Блінкен відзначав, що США відкидають морські претензії Китаю в Південно-Китайському морі в тій мірі, в якій вони перевищують морські зони, на які Китаю дозволено претендувати відповідно до міжнародних норм, відображеними в Конвенції з морського права 1982 року. Маючи більш безпосереднє значення для Філіппін, він також наголосив на важливості Договору про взаємну оборону для безпеки обох країн та його чітке застосування до збройних нападів на філіппінські збройні сили, громадські судна, літаки в Тихому океані, включаючи Південно-Китайське море. Таїланд і Філіппіни є очевидними пріоритетами для нової адміністрації Вашингтону, враховуючи той факт, що вони є союзниками по договору, з якими Вашингтон в останні роки мав складні взаємини. У випадку з Філіппінами, багато в чому це відбулося через агресивний популізм президента Родріго Дутерте в області правопорядку та його відмови від відносин з Сполученими Штатами на користь більш міцних зв'язків з Китаєм. Проблеми в тайсько-американських відносинах менш гострі та індивідуальні, але в певному сенсі більш складні. Після закінчення холодної війни почуття спільних інтересів та цілей двох країн, засноване на загальному опорі комуністичної експансії спочатку з боку Китаю, а потім з боку В'єтнаму, розсіялося по мірі того, як Таїланд зміцнив свої економічні та політичні зв'язки з Китаєм. Тим часом, відносини Таїланду з Сполученими Штатами були перевірені американською критикою військових переворотів, сплесків репресій, які супроводжували його постійну політичну кризу, включаючи репресії уряду проти продемократичного руху, очолюваного молоддю (Strangio, 2021).

3 березня 2021 року адміністрація Байдена оприлюднила тимчасове стратегічне керівництво США з національної безпеки, в якій наголосила на важливості партнерства з Сінгапуром, В'єтнамом та іншими членами АСЕАН. У своїх діях Сполучені Штати різко відреагували на ситуацію в М'янмі в лютому 2021 року та ввели санкції проти військового керівництва М'янми (Kaisheng, 2021). Деякі країни ПСА розвивалися за ці роки завдяки політичній стабільності та своєю рішучістю домогтися процвітання, а не віри в демократію. Багато країн регіону з часом усвідомили, що важливіше зосередитися на успішному економічному та соціальному управлінні, ніж жорстко копіювати західну демократію. Це можна побачити на уроках багатьох бідних країн, які копіювали

Захід, а також на досвіді економічного розвитку таких країн, як Сінгапур та В'єтнам.

На 12-му засіданні спільного комітету співпраці США та АСЕАН, яке відбулося в Джакарті 17 березня 2021 р. співголови зустрічі постійний представник Лаоської Народно-Демократичної Республіки при АСЕАН Еккапхаб Пхантаванг та тимчасовий повірений у справах Місії США в АСЕАН Меліса Браун, а також постійні представники держав-членів АСЕАН наголосили, що давнє партнерство розширилося та охоплює широкий спектр областей. Сполучені Штати висловили свою готовність брати активну участь та вносити свій вклад в регіональний мир, стабільність, процвітання через регіональні механізми під керівництвом АСЕАН. Підводячи підсумки співпраці, вони також відзначили повне виконання Плану дій США і АСЕАН (2016–2020 рр.) та позитивний прогрес, досягнутий в реалізації нового Плану дій (2021–2025 рр.). Обговорюючи пріоритетні напрямки співпраці, Сполучені Штати і АСЕАН домовилися про подальше поглиблення співпраці в галузі торгівлі та інвестицій, розвиток людського капіталу, охорону здоров'я, навколишнього середовища та зміну клімату, інновації та цифрової економіки. Зустріч підкреслила важливість співпраці для відновлення після COVID-19 та забезпечення справедливого, рівноправного, глобального доступу до вакцин. Крім того, офіційні особи з обох сторін сподіваються на повне та ефективне виконання Угоди про співробітництво в галузі регіонального розвитку між АСЕАН та Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), яка була підписана в 2020 році (ASEAN, United States to advance Strategic Partnership, 2021).

Сполучені Штати визнають ПСА та її регіональну організацію АСЕАН за їх власне значення, а не лише як фігуру на шахівниці між США та КНР. Адміністрація Байдена продемонструвала підхід, орієнтований на побудову альянсів. Для США важливо активізувати взаємодію з АСЕАН не з метою стримування Китаю, а в якості конструктивного гравця для регіонального угруповання, особливо в наданні практичних варіантів та можливостей для співпраці.

Зовнішні економічні зв'язки Сполучених Штатів та АСЕАН в даний час є найслабшою ланкою в цих найважливіших відносинах. У сукупності країни АСЕАН займають третє місце в світі за чисельністю робочої сили та п'яту за величиною економіку з сукупним ВВП більше \$ 3,1 трільйона. АСЕАН є четвертим за величиною експортним ринком Сполучених Штатів та основним напрямком прямих іноземних інвестицій США

в Азії, життєво важливою ланкою в ланцюжках створення вартості в США та бізнес-напрямом, що викликає зростаючий інтерес американських компаній. Сполучені Штати проявляють нову ініціативу з просування безпечних та стійких ланцюжків поставок США-АСЕАН та прагнуть до співпраці АСЕАН в реформуванні Світової організації торгівлі (СОТ). Стратегічна важливість регіону робить вкрай необхідним, щоб Сполучені Штати взаємодіяли з ПСА на надійній та послідовній основі, особливо найближчим часом, з огляду на зниження впливу США в регіоні за останні чотири роки (Brandon, 2021).

У березні 2021 року перше закордонне азійське турне Держсекретаря США Ентоні Блінкена та міністра оборони Ллойд Остіна до Японії засвідчило підтвердження домовленостей із партнерами США, оскільки Сполучені Штати прагнули до багатосторонності та налагодженню партнерських відносин з Азією, відмовляючись від одностороннього підходу колишнього президента Дональда Трампа. У Токіо Ентоні Блінкен та Ллойд Остін провели дипломатичні переговори з питань безпеки зі своїми японськими колегами, міністром закордонних справ Мотегі Тошіміцу, міністром оборони Нобуо Кісі та прем'єр-міністром Йосіхіде Суга. На порядку денному були віртуальні зустрічі з лідерами бізнесу та представниками громадянського суспільства. Також представники вирушили в Південну Корею, де обговорили політику адміністрації Вашингтону щодо Північної Кореї, зміцнення нових угод про розподіл витрат на розміщення американських військ. Після Південної Кореї глава Пентагону Ллойд Остін відправився в Індію для переговорів зі своїм колегою Раджнатхом Сінгхом, де обговорили поглиблення стратегічного партнерства з Індією по відношенню до КНР, оскільки відносини між Делі та Пекіном зіпсувалися через прикордонні суперечки.

У спільній публікації, Ентоні Блінкен та Ллойд Остін відзначили, що Сполучені Штати «роблять великий ривок», щоб оживити зв'язок з друзями та партнерами, особливо щодо забезпечення «вільного і відкритого» Індо-Тихоокеанського регіону. «Наша об'єднана сила робить нас сильнішими, коли ми повинні дати відсіч агресії та загрозам Китаю. Разом ми будемо залучати Китай до відповідальності, коли він порушує права людини в Сінцзяні і Тибеті, систематично підриває автономію в Гонконзі, демократію на Тайвані або заявляє морські претензії в Південно-Китайському морі, які порушують міжнародне право. Наша мета – переконатися, що у нас є можли-

вості ... щоб запропонувати Китаю надійне стримування» (Welle, 2021). Китай заволодів майже всією територією Південно-Китайського моря та побудував штучно створені острови з високим ступенем милітаризації. У Східно-Китайському морі Пекін претендує на острови, контрольовані Японією, що підсилює напруженість у відносинах з Японією. На кордоні Гімалаїв з Індією китайські та індійські війська зіткнулися через територіальні претензії.

Президент Джо Байден залучив до своєї зовнішньополітичної команди експертів з Азії – цей крок, як відзначають аналітики консалтингової компанії Eurasia Group, свідчить про відновлення зусиль по підйому позицій Сполучених Штатів в регіоні, зміцнення безпеки, дипломатичні зобов'язання США в регіоні, де чітко прослідковується зростаючий вплив КНР (Lee, 2021). Деякі аналітики назвали призначення Курта Кемпбелла координатором Ради національної безпеки з Індо-Тихоокеанського регіону як підтвердження наміру президента зміцнювати відносини з азійськими союзниками. Курт Кемпбелл вважається провідним експертом з Азії, він працював заступником помічника міністра оборони з питань АТР в адміністрації Білла Клінтона, помічником державного секретаря у справах Східної Азії і Тихого океану за адміністрації Обами. Прогнозується, що поряд з держсекретарем Ентоні Блінкеном та радником з національної безпеки Джейком Салливаном, Курт Кемпбелл буде відігравати важливу роль у формуванні політики адміністрації Байдена щодо Азії та зокрема, КНР.

Представники Ради національної безпеки Білого дому Курт Кемпбелл та Раш Доши виклали три стратегії зовнішньої політики для Азії, які Сполучені Штати можуть використовувати в найближчі роки, а саме Індо-Тихоокеанський регіон стикається з двома «конкретними» проблемами: підйом економіки та збройних сил КНР. У військовому відношенні Вашингтону слід відмовитися від «особливого акценту на верховенство», а також від «дорогих і вразливих платформ», таких як авіаносці. Автори посилаються на те, що Сполучені Штати повинні інвестувати в відносно недорогі та асиметричні можливості, які Пекін вже давно використовує, такі як крилаті та балістичні ракети, підводні човни. По-друге, Сполучені Штати мають більш серйозно підходити до виконання поставлених завдань щодо відновлення Індо-Тихоокеанського регіону. Це означає участь в регіональних самітах та розширення співробітництва з країнами АТР. Нарешті, Вашингтону слід проявляти гнучкість при налагодженні міжнародних

відносин в регіоні, тобто створення спеціалізованих органів, зосереджених на конкретних проблемах (Kurt & Rush, 2021).

Постійна напруженість у відносинах США з КНР є основним фактором зовнішньої політики в АТР. Більшість країн регіону відчувають все більшу недовіру до Китаю, з огляду на його все більш агресивну поведінку та великі територіальні претензії в Південно-Китайському морі, але ПСА не зможе відокремитися від Пекіна. КНР є найбільшим торговельним партнером регіону та найбільшим донором допомоги кільком державам ПСА. Проте такі країни, як Сінгапур і В'єтнам, в деякій мірі Малайзія та Індонезія, все більше стурбовані жорстким підходом Китаю до регіону. Адміністрація Байдена ймовірно, продовжить переорієнтовувати збройні сили Сполучених Штатів в сторону АТР, активізуючи регіональне військове співробітництво з союзниками в регіоні та продовжуючи зміцнювати оборону США, їх союзників, знаходити способи протидіяти діяльності Китаю щодо впливу в Сполучених Штатах та інших країнах.

Лідери ПСА в очікуванні більш традиційного та зацікавленого підходу до регіону від приходу до влади адміністрації Байдена, якій складно повернутися до активної регіональної торгової інтеграції в Азії. Основні верстви населення Сполучених Штатів скептично ставляться до нових торговельних угод, можливо, навіть більше, ніж в 2016 році, коли навіть Гіллари Клінтон, відреклася від угоди ТТП, яку вона підтримувала. Джо Байден доручив своїй новій адміністрації розширити визначення національної безпеки, включивши в нього не лише практику охорони здоров'я, а й зміну клімату та інші питання, що вітається в ПСА (Kurlantzick, 2020).

Майбутнє американсько-китайських відносин цілком може залежати від механізму врегулювання суперечок у Південно-Китайському морі, де Сполучені Штати не мають прямих претензій на суверенітет та унікальну систему вирішення спорів. Південно-Китайське море, ймовірно, є стрижнем майбутніх відносин великих держав між Сполученими Штатами та Китаєм. Крім критичної тайванської проблеми, Південно-Китайське море є ареною зіткнення конкуруючих парадигм та ймовірності війни. Сполучені Штати розглядають цю суперечку як ключову частину своєї стратегії безпеки та цілі зміцнення альянсів і стратегічного партнерства в регіоні. Основні інтереси уряду Сполучених Штатів в Південно-Китайському морі – підтримка вільного і відкритого Індо-Тихоокеанського регіону та відмова Китаю в мож-

ливості домінувати на морській арені. Зокрема, Сполучені Штати прагнуть гарантувати торгові та вільні морські шляхи, зміцнення оборонних зв'язків зі своїми союзниками і партнерами в регіоні, врівноважувати зростаючу міць Китаю. Офіційні морські цілі Міністерства оборони полягають в забезпеченні свободи судноплавства для морських судів, як це визнано Конвенцією ООН з морського права, стримувати конфлікти, примус та заохочувати держави до дотримання норм міжнародного права.

Сполучені Штати відповідали на міждержавні суперечки навколо Південно-Китайського моря та на своє зростаюче суперництво з Китаєм різними способами. Починаючи зі стратегії адміністрації Обами в 2011 році, яка була посилена адміністрацією Трампа, Сполучені Штати проводили операції із забезпечення свободи судноплавства в спірних водах, багатосторонні навчання в регіоні, надавали дипломатичний тиск на Китай у зв'язку з його незаконним будівництвом і милітаризацією морських об'єктів та претензії на надмірно велику лінію дев'яти пунктирів, а також переслідували цільові економічні санкції відносно китайських компаній, які брали участь в освоєнні, будівництві та милітаризації штучних островів. З жовтня 2015 року в Сполучених Штатах було проведено 23 операції по забезпеченню свободи судноплавства, частота та інтенсивність яких збільшується з кожним роком. Офіційні цілі цих операцій – оскаржити надмірні морські домагання та забезпечити свободу судноплавства. Хоча Сполучені Штати виправдовували операції в контексті відстоювання більш широкої світової позиції щодо свободи судноплавства, вони побічно служили частиною стратегії стримування Сполучених Штатів проти Китаю. У липні 2020 року Сполучені Штати направили дві ударні групи авіаносців класу «Німіц» і «Рональд Рейган» для проведення операцій зі свободи навігації та військово-морських навчань в Південно-Китайському морі, які проводилися одночасно з китайськими військово-морськими навчаннями в спірних водах. ВМС США також проводили кілька спільних військових навчань і транзитів авіаносних груп з союзниками та партнерами по безпеці в регіоні через Південно-Китайське море або поблизу нього. Лише в 2019 році Сполучені Штати провели 85 військових навчань, в тому числі «Балікатан».

Комбінована стратегія Сполучених Штатів, яка передбачала свободу навігації, просування порядку, заснованого на правилах, військові навчання та підтримку союзників, стратегічних партнерів в регіоні, покликана спрямувати КНР

чіткий сигнал про те, що Сполучені Штати будуть продовжувати підтримувати свої збройні сили, регіональних союзників та партнерів з безпеки. Всі ці поточні стратегії необхідні, але їх недостатньо. Китай продовжує зневажати міжнародне право, проводити невисокі примусові дії проти Філіппін, В'єтнаму, Малайзії, Тайваню, Індонезії та намагається систематично кидати виклик військовій присутності Сполучених Штатів в регіоні.

Питання Південно-Китайського моря залишається в центрі уваги нової адміністрації США в цьому регіоні. Конфлікт в Південно-Китайському морі включає територіальні претензії чотирьох країн АСЕАН – Брунею, Малайзії, Філіппін та В'єтнаму. Китай і Тайвань також заявили свої претензії в Південно-Китайському морі, відомому своїми морськими, вуглеводневими, мінеральними ресурсами, а також життєво важливими морськими шляхами. Однак конфлікт ще більше ускладнився суперництвом між КНР та США, який загострився в останні роки – обидві сторони звинувачують одна одну за агресивні дії щодо нарощування військової сили.

Дипломатична кампанія адміністрації Байдена в Індо-Тихоокеанському регіоні почалася 24 вересня 2021 року з телефонних розмов з президентом Південної Кореї Мун Чже Ін, прем'єр-міністрами Йосіхіде Суга з Японії та Скоттом Моррісоном з Австралії. За результатами саміту учасників Чотиристороннього діалогу з безпеки (QUAD) країни домовилися поглиблювати співпрацю з питань морської, кібернетичної, економічної безпеки вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону.

Союзники Сполучених Штатів Японія, Австралія, Індія, Південна Корея, Франція, Велика Британія продовжують відігравати зростаючу роль в стримуванні китайського експансіонізму спільно з США у військовому та політичному плані. Союзники Сполучених Штатів беруть участь в багатонаціональних операціях в міжнародних водах Південно-Китайського моря за межами свободи судноплавства, особливо в спільних операціях та навчаннях з учасниками спору, проти яких виступає КНР. Союзники також розглядають можливість збільшення військової та економічної підтримки держав ПСА, щоб допомогти зусиллям США щодо забезпечення балансу проти Китаю, а не звільнення з Китаєм.

Адміністрація Байдена мають намір і надалі надійно та рішуче стримувати стратегії Китаю в Південно-Китайському морі декількома способами. Насамперед, це свобода судноплавства, спільні військові навчання, послідовна та активна

участь союзників Сполучених Штатів для врівноваження підйому Китаю, посилення підготовки до бойових сценаріїв, цільові санкції проти китайських компаній, участь в будівництві чи мілітаризації штучних островів у водах Південно-Китайського моря. Нейтралізація китайського панування в Південно-Китайському морі заслуговує того, щоб стати найвищим пріоритетом для наступної президентської адміністрації.

Джо Байден у своєму першому зовнішньополітичному виступі 4 лютого 2021 року назвав Китай «найсерйознішим конкурентом» Сполучених Штатів, додавши, що адміністрація Вашингтону безпосередньо візьме на себе виклики, поставлені Китаєм та буде протистояти економічним зловживанням Китаю, протидіяти його агресивному курсу дій, щоб відбити порушення КНР прав людини, інтелектуальної власності та глобального управління. «Якщо колишній президент Барак Обама вибрав 60 % співпраці і 40 % конкуренції з Китаєм, в той час як Трамп, по суті, пішов на 90 % конкуренції та 10 % співпраці, президент Байден може принаймні піти на 60 % конкуренції та 40 % співпраці», – сказав координатор адміністрації Байдена по Індо-Тихоокеанському регіону Курт Кемпбелл (Takahashi, 2021).

Адміністрація Байдена розглядає Азію як нову лінію фронту в боротьбі за першість з найближчим суперником наддержави – КНР. Стратегія протидії силі та впливу Китаю не зупиниться, навіть якщо будуть задіяні понад тонка дипломатія та військова манера поведінки (Vatikiotis).

Коли ми беремо до уваги зростаючі успіхи країн АТР та причинну важливість Індо-Тихоокеанського регіону, представляється суперечлива політика КНР, США та АСЕАН. У той час як Сполучені Штати уявляють собі вільний, відкритий Індо-Тихоокеанський регіон, АСЕАН закликає до відкритого та інклюзивного Індо-Тихоокеанського регіону, що вказує на включення домінуючої сили, якою є Китай. Однак слід мати на увазі, що АСЕАН є основою індо-тихоокеанського нарративу та центральною точкою, що з'єднує різні кінці регіону. Таким чином, можна з упевненістю сказати, що першим та найбільш важливим аспектом взаємодії Джо Байдена з ПСА має бути взаємодія з АСЕАН. По-перше, це міжнародне право та ситуація з правами людини в ПСА, по-друге, повернення Сполучених Штатів до всеосяжного та прогресивного партнерства.

Ще один ефективний стратегічний інструмент, до якого США мають намір повернутися, це Паризька хартія тому, що зміна клімату дуже близька до політики ПСА, а Індо-Тихоокеанський

прогноз АСЕАН розглядає кліматичне співробітництво як один із найбільш важливих геополітичних починань в регіоні. По-друге, для таких країн, як Японія та В'єтнам, які розглядають Сполучені Штати як «старшого брата», Джо Байден прагне оновити військову та економічну угоду, яка забезпечить захист країн, особливо від загроз з боку КНР. По-третє, Сполучені Штати налаштовані на економічну та політичну інтеграцію з Індією в Індо-Тихоокеанському регіоні (Saxena, 2020).

Стратегія для Індо-Тихоокеанського регіону виграла б від включення трьох уроків європейської історії, викладеної Генрі Кіссинджером (Kissinger, 1957). Необхідність балансу сил, порядку, який держави регіону визнають законним та потреба в союзницькій, партнерській коаліції, щоб відповісти на виклик, кинутий Китаєм. Такий підхід може гарантувати, що майбутнє Індо-Тихоокеанського регіону характеризуватиметься балансом та відкритістю ХХІ ст., а не гегемонією та сферами впливу ХІХ ст. На відміну від довоєнної Європи, Індо-Тихоокеанський регіон не вийшов з революційних потрясінь та руйнівної війни великих держав. Замість цього в регіоні було укладено 40-річний «довгий світ». Азія в цілому також набагато більш взаємозалежна в економічному, фінансовому та технологічному плані, ніж Європа в ХІХ ст. Більшість індо-тихоокеанської торгівлі, наприклад, проводиться всередині, а сам регіон займає центральне місце в американському процвітанні та зростанні. Завдання політики США полягає не в тому, щоб створити порядок з хаосу, як це було для європейських лідерів ХІХ ст., а в тому, щоб модернізувати та зміцнити елементи існуючої системи. Ще одним відмітним елементом Індо-Тихоокеанського регіону є те, що його розвинена «операційна система», на відміну від порядку, створеного в довоєнній Європі, спрямована не лише на сприяння торгівлі, а й на запобігання конфліктам. Система регіону, створена після Другої світової війни, є поєднанням юридичних та економічних механізмів, які звільнили сотні мільйонів людей від бідності, сприяли незліченим комерційним досягненням та привели до значного накопичення багатства. В його основі лежать перевірені часом принципи: свобода судноплавства, суверенна рівність, прозорість, мирне вирішення спорів, недоторканність контрактів, транскордонна торгівля та співробітництво у вирішенні транснаціональних проблем.

«Баланс сил, – пише Генрі Кіссинджер, це класичний вираз уроку історії про те, що жоден порядок небезпечний без фізичних гарантій проти агресії» (Kissinger, 1957). Стосовно до Індо-Тихо-

океанського регіону таке попередження є пророчим: зростаюча матеріальна міць КНР дійсно дестабілізувала хитку рівновагу в регіоні та додала сміливості територіальному авантюризму Пекіна. Звертає на себе увагу зростаючий матеріальний дисбаланс між Китаєм та іншими країнами регіону. Пекін витрачає на свою армію більше, ніж всі його індо-тихоокеанські сусіди разом узяті. Китай вкладає кошти на зброю, що перешкоджає доступу/закриття території (включаючи надзвукові ракети, «розумні» міни), що загрожує життєздатності регіонального втручання США.

Однак реальний регіональний баланс вимагає спільних дій з союзниками та партнерами. Сполучені Штати прагнуть допомогти державам Індо-Тихоокеанського регіону розвивати свої власні асиметричні можливості стримування поведінки Китаю, дипломатичні відносини з іншими державами регіону, заохочувати нові військові та розвідувальні партнерства між регіональними державами, продовжуючи при цьому поглиблювати ті відносини, в яких Сполучені Штати відіграють важливу роль. Але один лише військовий та матеріальний баланс не зможе підтримати оновлений регіональний порядок. Стабільність будь-якої міжнародної системи, писав Генрі Кіссинджер, в кінцевому підсумку залежить від «загальноприйнятої легітимості». Будь-яка міжнародна структура вимагає підтримки з боку держав (Kissinger, 1957). Отже, Сполученим Штатам доведеться грати провідну роль. На відміну від довоєнної Європи, легітимність в Індо-Тихоокеанському регіоні – це не лише питання міжнародної політики та безпеки, а й життєво важливі торгівля, технології, транснаціональне співробітництво. Як стверджує Єван Фейгенбаум, віце-президент з досліджень у Фонді Карнегі за міжнародний мир, є «дві Азії», які разом складають порядок в регіоні: одна зосереджена на політиці та безпеці, інша – на економіці. Територіальний авантюризм Китаю підриває найперше, його примусова економічна політика підриває друге, а амбівалентність США при Дональді Трампі підривала обидві. Якщо ці тенденції збережуться і держави Індо-Тихоокеанського регіону почнуть розглядати нинішній порядок як нелегітимний, вони можуть піти в самотництво Китаю, підштовхуючи регіон в напрямку ХІХ ст., а не ХХІ ст. У сфері політики та безпеки зміцнення легітимності нинішнього порядку вимагатиме, як мінімум, серйозного відновлення участі Сполучених Штатів: припинення витіснення союзників, пропуску регіональних самітів, ухилення від економічної взаємодії та відмови від транснаціонального співробітництва.

Ця нова позиція додасть Сполученим Штатам велику роль в регіоні та розширить можливості держав Індо-Тихоокеанського регіону перед обличчям зростаючого впливу Китаю (Feigenbaum & Manning, 2009).

Підтримка існуючого Індо-Тихоокеанського порядку неминуче вимагатиме широкої коаліції. Потреба в союзниках та партнерах часто стає очевидною лише після того, як статус-кво скасовується. Генрі Кіссинджер спостерігав цю динаміку в Європі ХІХ ст., але вона однаково добре застосовна сьогодні. Далекі європейські лідери неминуче менше стурбовані наполегливістю Китаю, ніж сусідні індо-тихоокеанські держави. Відповідно, основне завдання, яке стоїть перед Сполученими Штатами, полягає в тому, щоб об'єднати європейський та регіональний підходи до китайських викликів. З огляду на ці обмеження, Сполучені Штати проявляють гнучкість та новаторський підхід при налагодженні партнерських відносин.

Висновки. Найважливіша зовнішньополітична мета нової адміністрації США Джо Байдена – підтримувати міжнародний порядок під керівництвом Сполучених Штатів, зміцнювати союзи, багатосторонність, просувати демократію з метою сформулювати нову стратегію КНР, спрямовану на

стримування Пекіну. Політика США щодо ПСА спрямована не лише на стримування Китаю, але і на те, як Сполучені Штати можуть ефективно на багатосторонній основі працювати з країнами ПСА щодо вирішення нагальних проблем через АСЕАН, коли це можливо, та на двосторонній основі, коли необхідно. По-друге, основна мета політики Джо Байдена в ПСА полягає в тому, щоб задовольнити потребу Вашингтону в стратегічній конкуренції з Пекіном, а не в рішенні проблем, заснованих на ситуації в регіоні чи будь-якої конкретної країни. Коли ми беремо до уваги зростаючі успіхи країн АТР та причинну важливість Індо-Тихоокеанського регіону, представляється суперечлива політика КНР, США та АСЕАН. Тоді як Сполучені Штати уявляють собі вільний та відкритий Індо-Тихоокеанський регіон, АСЕАН закликає до відкритого та інклюзивного Індо-Тихоокеанського регіону, що вказує на «включення» домінуючої сили, якою виступає КНР. Однак слід мати на увазі, що АСЕАН є основою індо-тихоокеанського нарративу та центральною точкою, яка з'єднує різні кінці регіону. Таким чином, можна з упевненістю сказати, що першим та найбільш важливим аспектом взаємодії адміністрації президента США Джо Байдена з ПСА має бути взаємодія з АСЕАН.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ASEAN, United States to advance Strategic Partnership, (2021). March 17. *Association of Southeast Asian Nations*. URL: <https://asean.org/asean-united-states-advance-strategic-partnership/>
2. Asia's Expectations for the Biden Administration, (2020). Dec. 9. *Wilson Center*. URL: <https://www.wilsoncenter.org/event/asia-expectations-biden-administration>
3. Brad, N. (2020). The 'Biden Doctrine' in Southeast Asia. Dec. *Strategic Review*. URL: <https://sr.sgpp.ac.id/post/the-biden-doctrine-in-southeast-asia>
4. Brandon, J. (2021). Report: Urgent Issues in U.S.–Southeast Asia Relations for 2021. February 3. *The Asia Foundation*. URL: <https://asiafoundation.org/2021/02/03/report-urgent-issues-in-u-s-southeast-asia-relations-for-2021/>
5. Campbell, K. M. & Doshi, R. (2021). How America Can Shore Up Asian Order. A Strategy for Restoring Balance and Legitimacy. January 12. *Foreign Affairs*. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2021-01-12/how-america-can-shore-asian-order>
6. Choudhury, S. R. (2021). No question the Biden administration has to appear 'very tough' on China, former Singapore diplomat says. Jan 20. *CNBC*. URL: <https://www.cnn.com/2021/01/20/biden-administrations-approach-to-china-and-east-asia.html>
7. Feigenbaum, E. A. (2003). China's Techno-Warriors: National Security and Strategic Competition from the Nuclear to the Information Age. 360 p.
8. Feigenbaum, E. A. & Manning, R. A. (2009). The United States in the New Asia. November. No. 50. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://cdn.cfr.org/>
9. Kaisheng, L. (2021). Why US needs to deal with Southeast Asia with humility, instead of arrogance. Mar 08. *Global Times*. URL: <https://www.globaltimes.cn/page/202103/1217683.shtml>
10. Kissinger, H. A. (1957). *A World Restored*. Houghton Mifflin Company, Boston.
11. Kurlantzick, J. (2020). What Will a New Administration Mean for U.S. Southeast Asia Policy? November 30. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://www.cfr.org/blog/what-will-new-administration-mean-us-southeast-asia-policy>
12. Lee, Y. N. (2021). Biden beefs up administration with Asia experts as the U.S. prepares to take on China. Feb. 4. *CNBC*. URL: <https://www.cnn.com/2021/02/05/biden-fills-team-with-asia-experts-as-us-prepares-to-take-on-china.html>
13. Saxena, A. (2020). Biden Presidency and Southeast Asia Policy. The Diplomatist. 4 December. *Extraordinary and Plenipotentiary Diplomatist*. URL: <https://diplomatist.com/2020/12/04/biden-presidency-and-southeast-asia-policy/>
14. Strangio, S. (2021). Biden Administration Reaches out to Southeast Asian Allies. January 28. *The Diplomat*. URL: <https://thediplomat.com/2021/01/biden-administration-reaches-out-to-southeast-asian-allies/>
15. Takahashi, T. (2021). Biden should seek a new 'Asia rebalance' policy. January 31. *Nikkei Asia*. URL: <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Comment/Biden-should-look-for-a-new-Asia-rebalance-policy>

16. The Power of America's Example: the Biden Plan for Leading the Democratic World to Meet the Challenges of the 21st Century. *Biden Hariss*. URL: <https://joebiden.com/americanleadership/>
17. US policy towards South-east Asia under Biden, (2020). Dec. 03. *The Economist*. URL: <https://services.eiu.com/us-policy-towards-south-east-asia-under-biden/>
18. Vatikiotis, M. The Biden era: challenges and opportunities for Southeast Asia. *National University of Singapore*. URL: <https://ari.nus.edu.sg/app-essay-michael-vatikiotis/>
19. US: Biden administration officials make first Asia trip, (2021). March 03. *Taiwan News*. URL: <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/4151456>

REFERENCES

1. ASEAN, United States to advance Strategic Partnership, (2021). March 17. *Association of Southeast Asian Nations*. URL: <https://asean.org/asean-united-states-advance-strategic-partnership/>
2. Asia's Expectations for the Biden Administration, (2020). Dec. 9. *Wilson Center*. URL: <https://www.wilsoncenter.org/event/asia-expectations-biden-administration>
3. Brad, N. (2020). The 'Biden Doctrine' in Southeast Asia. Dec. *Strategic Review*. URL: <https://sr.sgpp.ac.id/post/the-biden-doctrine-in-southeast-asia>
4. Brandon, J. (2021). Report: Urgent Issues in U.S.–Southeast Asia Relations for 2021. February 3. *The Asia Foundation*. URL: <https://asiafoundation.org/2021/02/03/report-urgent-issues-in-u-s-southeast-asia-relations-for-2021/>
5. Campbell, K. M. & Doshi, R. (2021). How America Can Shore Up Asian Order. A Strategy for Restoring Balance and Legitimacy. January 12. *Foreign Affairs*. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2021-01-12/how-america-can-shore-asian-order>
6. Choudhury, S. R. (2021). No question the Biden administration has to appear 'very tough' on China, former Singapore diplomat says. Jan 20. *CNBC*. URL: <https://www.cnbc.com/2021/01/20/biden-administrations-approach-to-china-and-east-asia.html>
7. Feigenbaum, E. A. (2003). *China's Techno-Warriors: National Security and Strategic Competition from the Nuclear to the Information Age*. 360 p.
8. Feigenbaum, E. A. & Manning, R. A. (2009). The United States in the New Asia. November. No. 50. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://cdn.cfr.org/>
9. Kaisheng, L. (2021). Why US needs to deal with Southeast Asia with humility, instead of arrogance. Mar 08. *Global Times*. URL: <https://www.globaltimes.cn/page/202103/1217683.shtml>
10. Kissinger, H. A. (1957). *A World Restored*. Houghton Mifflin Company, Boston.
11. Kurlantzick, J. (2020). What Will a New Administration Mean for U.S. Southeast Asia Policy? November 30. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://www.cfr.org/blog/what-will-new-administration-mean-us-southeast-asia-policy>
12. Lee, Y. N. (2021). Biden beefs up administration with Asia experts as the U.S. prepares to take on China. Feb. 4. *CNBC*. URL: <https://www.cnbc.com/2021/02/05/biden-fills-team-with-asia-experts-as-us-prepares-to-take-on-china.html>
13. Saxena, A. (2020). Biden Presidency and Southeast Asia Policy. The Diplomatist. 4 December. *Extraordinary and Plenipotentiary Diplomatist*. URL: <https://diplomatist.com/2020/12/04/biden-presidency-and-southeast-asia-policy/>
14. Strangio, S. (2021). Biden Administration Reaches out to Southeast Asian Allies. January 28. *The Diplomat*. URL: <https://thediplomat.com/2021/01/biden-administration-reaches-out-to-southeast-asian-allies/>
15. Takahashi, T. (2021). Biden should seek a new 'Asia rebalance' policy. January 31. *Nikkei Asia*. URL: <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Comment/Biden-should-look-for-a-new-Asia-rebalance-policy>
16. The Power of America's Example: the Biden Plan for Leading the Democratic World to Meet the Challenges of the 21st Century. *Biden Hariss*. URL: <https://joebiden.com/americanleadership/>
17. US policy towards South-east Asia under Biden, (2020). Dec. 03. *The Economist*. URL: <https://services.eiu.com/us-policy-towards-south-east-asia-under-biden/>
18. Vatikiotis, M. The Biden era: challenges and opportunities for Southeast Asia. *National University of Singapore*. URL: <https://ari.nus.edu.sg/app-essay-michael-vatikiotis/>
19. US: Biden administration officials make first Asia trip, (2021). March 03. *Taiwan News*. URL: <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/4151456>